

CREATIVITEITS TECHNIEKEN

KRACHTIGE TOOLS VOOR
ZAKELIJKE CREATIVITEIT

INLEIDING

Als je even op internet zoekt, vind je zonder enige moeite talloze technieken voor het bedenken van nieuwe ideeën. Er zijn er in de loop der jaren dan ook tientallen, misschien wel honderden ontworpen, zoals bijvoorbeeld Mindmapping, Triz, Sit, Scamper, Lateraal Denken, Zes Denkhoeden, Matec, Syntectics, BrainWriting, Biomimicry. Het is dan ook heel goed te begrijpen, dat je door de bomen het bos even niet meer ziet. Maar we helpen je graag een beetje op weg.

In dit boekje laten we graag zien welke technieken door ons het meest worden toegepast. Het zijn verschillende technieken die je zowel individueel, als in het kader van een brainstormsessie kunt toepassen.

We hebben geprobeerd om elke techniek zo helder mogelijk, en voorzien van een stappenplan, voorbeelden en een invultemplate, voor je te verduidelijken.

We vertellen eerst kort iets over de algemene werking van creatief denken, hoe een creatief proces er uit kan zien, en welke spelregels je kunt hanteren.

Daarna komen allerlei creatieve ideetechnieken aan bod.

Met dit boekje willen we je een beetje op weg helpen met het bedenken van creatieve ideeën. Graag nodigen wij je uit om de technieken zelf toe te passen en te ontdekken wat zakelijk creatief denken voor jou kan betekenen. Hopelijk helpt dit je op jouw weg naar de ontwikkeling tot een 'creatieve professional'.

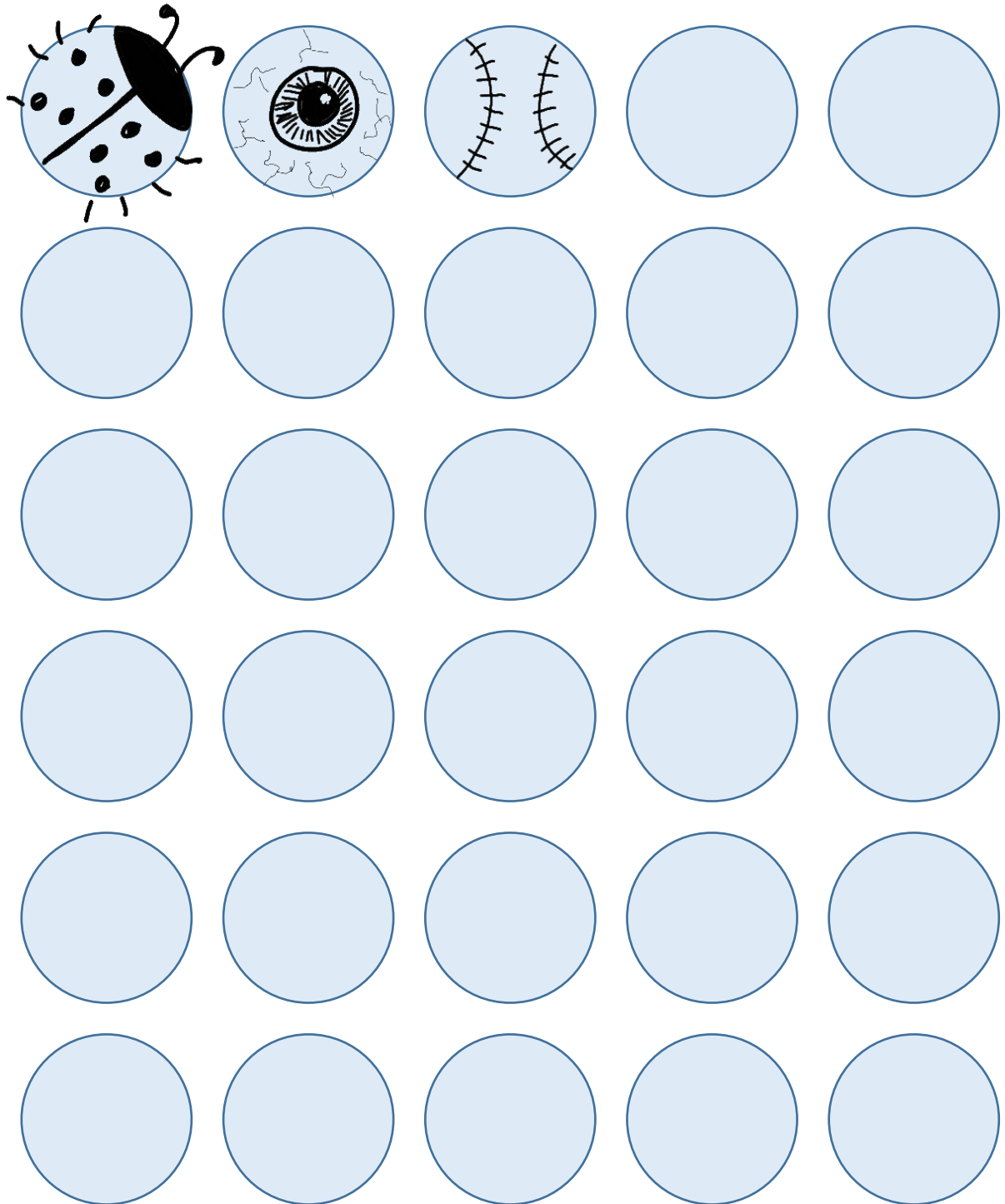
Ik wens je veel leesplezier!

Alexander Heijnen, Directeur KreaNova

CREATIEVE 'WARMING UP'

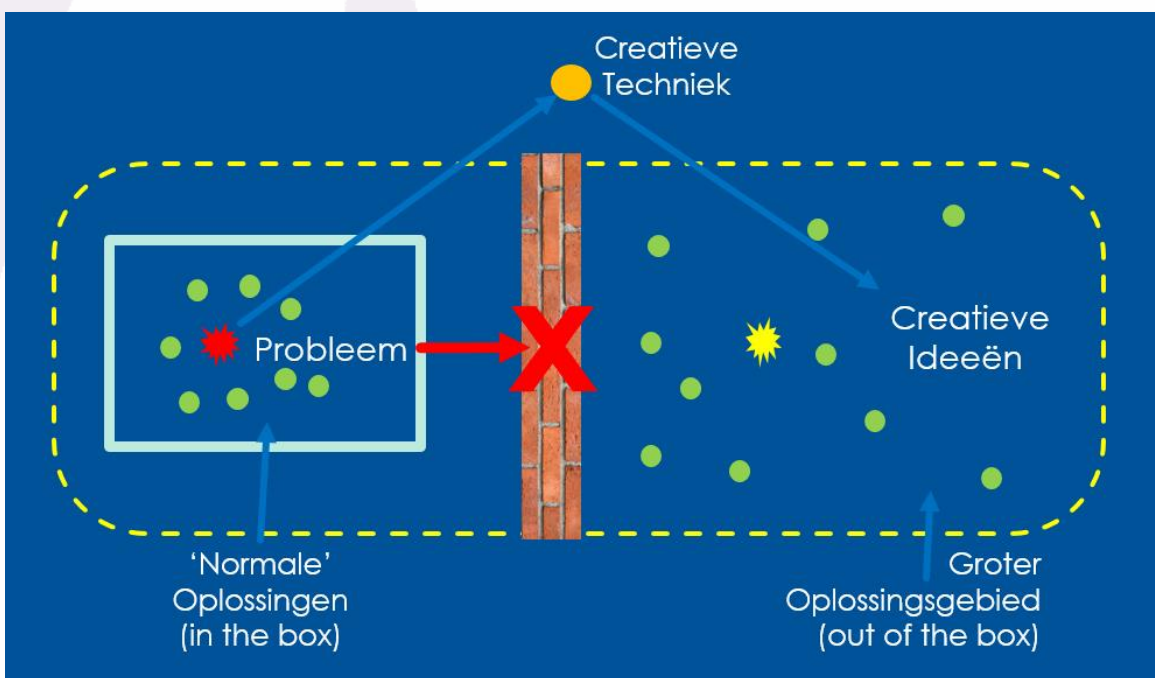
Je brein kun je zien als een soort spier. En om optimaal te presteren, is er dan natuurlijk een warming up nodig! Onderzoek wijst uit dat je hier écht creatiever van kunt worden, dus ... aan de slag! Zet een timer op 2 minuten op probeer in die tijd zoveel mogelijk van onderstaande lege cirkels een 'betekenis' te geven door iets erbij te tekenen.

HOE WERKT CREATIEF DENKEN?

Bij het bedenken van ideeën voor een bepaald probleem komen als eerste de normale of meest voor hand liggende oplossingen naar boven. Dat is natuurlijk prima wanneer hier een bevredigende oplossing tussen zit. Maar als dat niet het geval is, dan is er behoefte aan creatieve ideeën.

Helaas vinden veel mensen het moeilijk om buiten het gebied (de box) van de normale of bestaande oplossingen te denken. Er is als het ware een muur of blokkade waar ze niet doorheen kunnen breken en die het zicht ontnemt op de meer creatieve ideeën waar de vermoedelijk 'gouden oplossing' zich tussen bevindt.

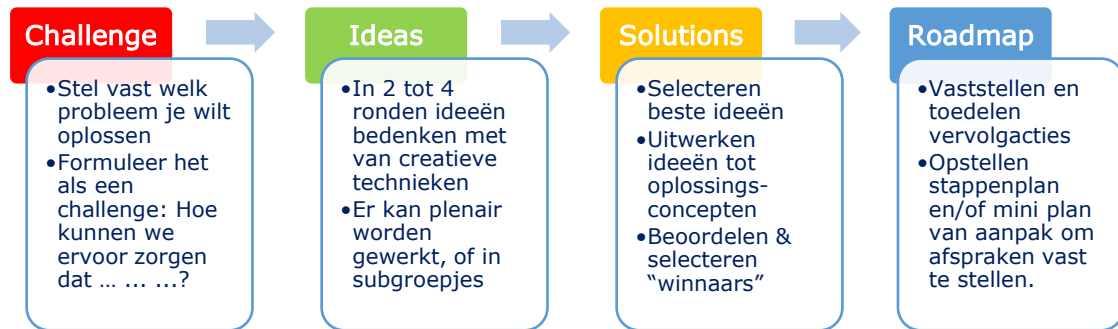

Gelukkig is er goed nieuws; door gebruik te maken van creatieve ideetechnieken kun je je denkblokkades omzeilen. Via de tussenstap van een creatieve ideetechniek, waarbij je het gefixeerde denken binnen je probleemcontext tijdelijk loslaat, krijg je zicht op vele alternatieve mogelijkheden die je kunt terugvertalen naar ideeën en oplossingen voor je probleem. Hiermee wordt het oplossingsgebied, het gebied waarbinnen je naar oplossingen zoekt, aanmerkelijk vergroot.

Op de volgende pagina's laten we enkele veelgebruikte technieken voor creatief out of the box denken zien.

HET CREATIEVE PROCES

Het proces van een creatieve sessie ziet er als volgt uit:

CREATIEVE SPELREGELS

1. **Stel je oordeel uit** tot het eind van de sessie. Je mag alle regels vergeten als je deze maar onthoudt. Commentaar geven op elkaars ideeën werkt als een rem. Door je oordeel uit te stellen blijft het proces gericht op het bedenken van zoveel mogelijk nieuwe ideeën.
2. **Laat geen ideeën verloren gaan** en schrijf alles duidelijk op. Formuleer bondig en zo concreet mogelijk. Als je plakmemo's (post-it's) gebruikt, noteer je één idee per briefje. Schrijf leesbaar en wervend.
3. **Luister met aandacht** en lift mee op de ideeën van anderen. Blijf niet in je eigen denkwereld hangen. Wees elkaars inspiratiebron en opstap naar nieuwe ideeën. Zo creëer je met elkaar een vloedgolf aan ideeën en een sfeer die de deelnemers als zeer aangenaam en dynamisch ervaren.
4. Geef **extra aandacht aan gekke of naïeve ideeën**, want deze creëren nieuwe invalshoeken. Speel in op de ongewone en absurde ideeën en opmerkingen! Probeer verder te associëren en nieuwe denkrichtingen te verkennen.
5. Creëer **openheid binnen de groep** door af te spreken dat informatie over wie tijdens de sessie wát heeft bedacht of verteld binnen de groep zal blijven. Zo ontstaat er meer ruimte om alles te durven zeggen. Alleen de uiteindelijk gekozen concepten worden naar buiten gebracht.
6. **Iedereen is gelijkwaardig**. Of nu de jongste medewerker het idee lanceert of de algemeen directeur, ieder idee krijgt dezelfde kansen. Het denkproces tijdens een brainstorm is immers zo gevarieerd en complex dat je achteraf onmogelijk een idee aan een bepaalde deelnemer kunt toeschrijven, simpelweg omdat het individu zich inspireert op de energie en gedachten van de anderen.

IDEETECHNIEK 'SPRINTER'

Normaal gesproken denken we eerst heel goed na voordat we een idee durven uitspreken. 'Het moet wel een goed idee zijn, toch?' Maar door deze denkhouding zijn we vooraf al aan het oordelen over de kwaliteit van de ideeën, en lukt het haast niet om ook maar één idee naar buiten te brengen.

De techniek 'Sprinter' verlegt de aandacht van de kwaliteit naar de kwantiteit van de ideeën. Hierbij gaat het erom wie de meeste ideeën kan bedenken, ongeacht de inhoud ervan. Door op deze manier de aandacht te richten op het bedenken van VEEL ideeën, ontsnap je aan je eigen oordelen en kom je vanzelf op nieuwe invalshoeken.

Dus om één goed idee te krijgen, bedenkt je er gewoon eerst een heleboel. En daarna kies je er het beste idee uit. Deze techniek werkt het beste met z'n tweeën of met nog meer personen.

Hoe ga je te werk?

1. Bepaal de challenge waarmee je aan de slag wilt gaan.
2. Vorm een team om de sprint mee uit te voeren.
3. Zet een timer op 2 minuten en brainstorm er op los. Schrijf alle ideeën voor jezelf in stilte op.
4. Stop na 2 minuten met schrijven en bepaal wie de meeste ideeën heeft. De winnaar krijgt eeuwige roem.
5. Lees daarna alle ideeën rustig door.
6. Kies de beste ideeën uit!

Worksheet 'Sprinter'

1. Omschrijf je probleem of uitdaging:
"Hoe kunnen we ervoor zorgen dat ... .."

2. Schrijf nu in 2 minuten zoveel mogelijk verschillende ideeën op:

IDEETECHNIEK 'OMKERING'

Dit is een heel krachtige techniek voor het bedenken van nieuwe ideeën.

Met het omkeren van de vraagstelling verleggen we het denkkader naar geheel andere gebieden. Gebieden die je niet of niet zo snel zou verkennen bij het oplossen van de 'normale' vraagstelling.

Door ideeën te bedenken voor de omgekeerde vraag, en door deze ideeën vervolgens op hun beurt om te keren, ontstaan creatieve nieuwe ideeën.

Omkering kan op nagenoeg alle probleemsituaties worden toegepast, en leidt direct tot nieuwe perspectieven, inzichten, ideeën en oplossingen.

Hoe ga je te werk?

1. Bepaal de challenge waarmee je aan de slag wilt gaan.
2. Draai deze oorspronkelijke vraag om: Hoe zorgen we ervoor dat het omgekeerde wordt bereikt? Maak hiermee een nieuwe prikkelende vraagformulering.
3. Bedenk vervolgens verschillende ideeën als 'oplossing' voor deze omgekeerde vraag.
4. Als er voldoende ideeën zijn bedacht, probeer dan de gevonden ideeën opnieuw om te draaien, zodat er echte ideeën voor de oorspronkelijke vraagstelling ontstaan. Tip: Draai de ideeën niet domweg om maar gebruik je fantasie om er écht iets waardevols van te maken.
5. Lees daarna alle ideeën rustig door.
6. Kies de beste ideeën uit!

Worksheet 'Omkering'

1. Omschrijf je probleem of uitdaging:
"Hoe kunnen we ervoor zorgen dat ... .."

2. Omgekeerde probleemformulering:

3. Omgekeerde ideeën:

4. Echte ideeën:

IDEETECHNIEK 'CROSS-OVER'

Bij deze techniek gebruik je inspirerende voorbeelden van andere organisaties om ideeën voor je eigen situatie te bedenken.

Hoe ga je te werk?

1. Bepaal de challenge waarmee je aan de slag wilt gaan.
2. Kies een organisatie die je bijzonder inspirerend vindt.
3. Benoem enkele kenmerken of eigenschappen van deze organisatie die hun aanpak of zienswijze zo bijzonder maken.
4. Bedenk vervolgens hoe je deze eigenschappen kunt vertalen naar oplossingen voor je eigen situatie of uitdaging. Waarschijnlijk zul je wat de andere organisatie doet niet exact kunnen/willen imiteren, maar wat kun je met enige aanpassingen zelf toepassen? Laat je hierdoor inspireren tot nieuwe ideeën.
5. Zorg dat de ideeën duidelijk zijn opgeschreven. Lees dan alle ideeën rustig door.
6. Selecteer tenslotte jouw beste ideeën.

Worksheet 'Cross-Over'

1. Omschrijf je probleem of uitdaging:
"Hoe kunnen we ervoor zorgen dat ... .."

2. Kies een inspirerende organisatie:

3. Bijzondere kenmerken van de werkwijze / zienswijze van deze organisatie:

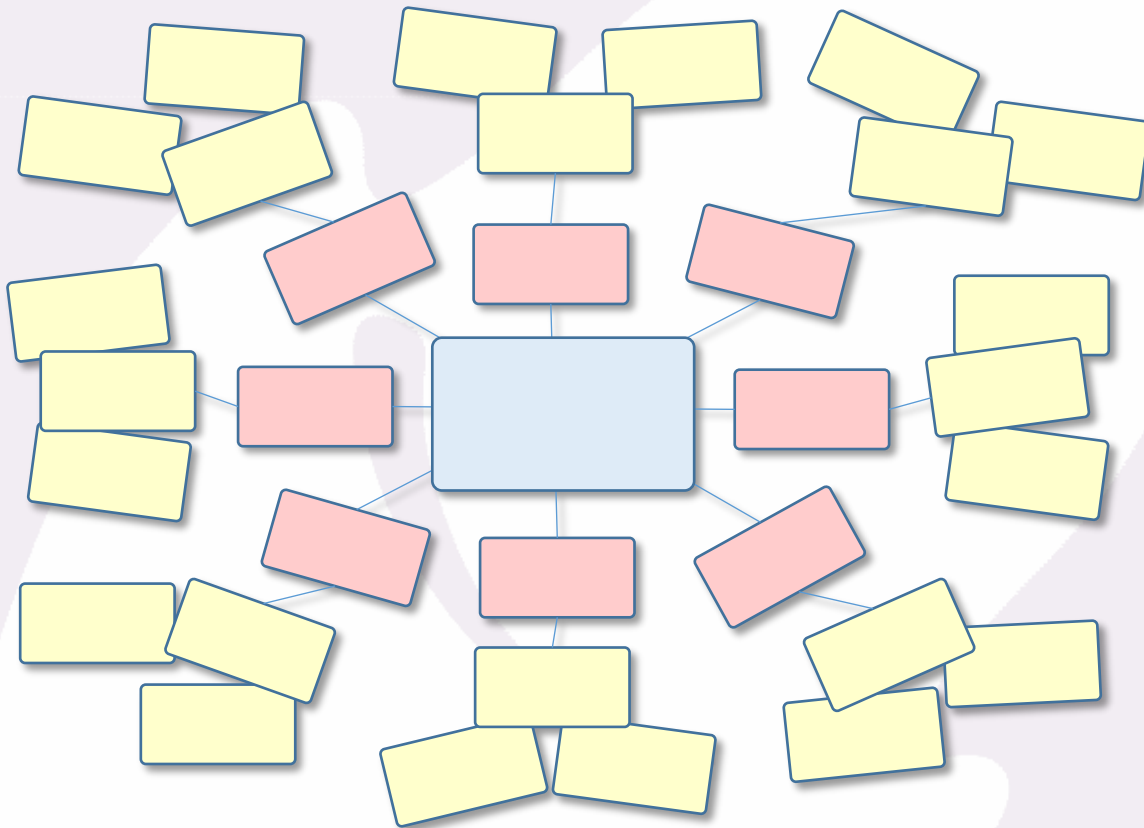
4. Op basis van deze kenmerken: in je eigen organisatie toepasbare ideeën:

IDEETECHNIEK 'MINDMAP'

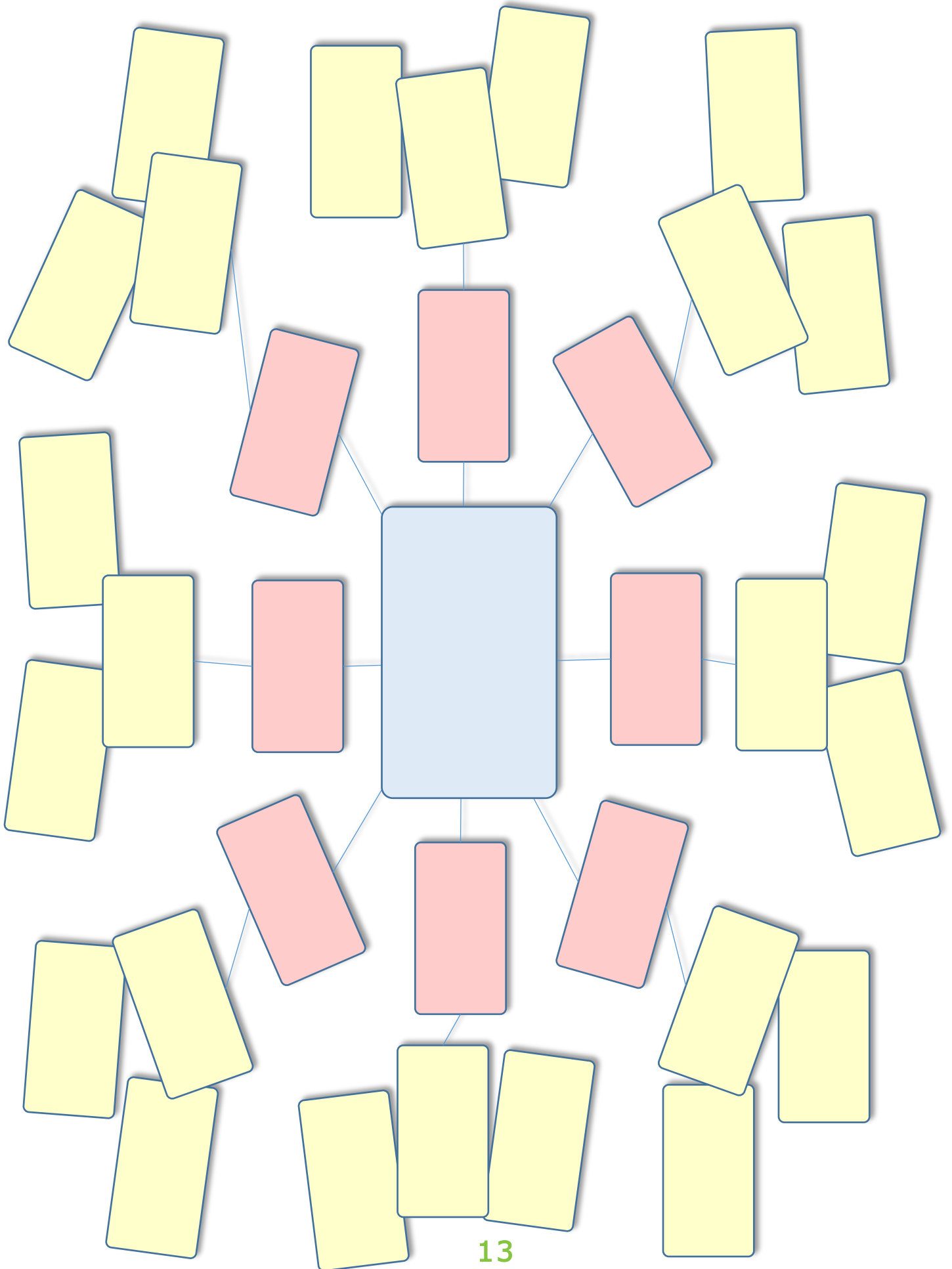
Bij deze techniek laat je je brein in allerlei verschillende richtingen afdwalen om zo op andere invalshoeken voor nieuwe ideeën te komen.

Hoe ga je te werk?

1. Bepaal de challenge waarmee je aan de slag wilt gaan.
2. Schrijf een kernwoord uit deze uitdaging in het blauwe vlak in het midden.
3. Laat je geest de vrije loop en schrijf lukraak 8 willekeurige associaties die je krijgt bij het horen van dit kernwoord op in de rode vlakken.
4. Gebruik vervolgens deze associaties als een 'springplank' naar nieuwe ideeën. Laat je als het ware inspireren door deze associaties.
5. Schrijf elk idee bij de bijbehorende associatie in de gele vlakken.
6. Lees dan alle ideeën rustig door.
7. Selecteer tenslotte jouw beste ideeën.

Worksheet 'MindMap'

IDEETECHNIEK 'SCAMPER'

Bij deze techniek probeer je systematisch onderstaande denkrichtingen toe te passen op het object (Het onderwerp, voorwerp, product of dienst) waarover je ideeën wilt bedenken. De beginletters van de verschillende denkrichtingen vormen samen het woord 'scamper':

S = Substitute: kan ik dit onderdeel vervangen door iets anders?

C = Combine: kan ik dit onderdeel combineren met iets anders?

A = Adapt: kan ik dit onderdeel aanpassen?

M = Magnify, Minimize: kan ik dit onderdeel vergroten of verkleinen?

P = Put to other uses: kan ik dit onderdeel een andere functie geven?

E = Eliminate: kan ik dit onderdeel helemaal weglaten?

R = Reverse, Rearrange: kan ik dit onderdeel (in relatie tot de andere componenten) anders rangschikken, of in een andere volgorde zetten?

Werkwijze

1. Bepaal met welk object/onderwerp je aan de slag wilt gaan.
2. Maak een lijst van onderdelen, eigenschappen van je object.
3. Probeer op elk onderdeel de SCAMPER denkrichtingen toe te passen op het onderwerp (of op onderdelen daarvan):
  - Substitute
  - Combine
  - Adapt
  - Magnify, Minimize
  - Put to other uses
  - Eliminate
  - Reverse, Rearrange
4. Zorg dat de ideeën duidelijk zijn opgeschreven. Lees dan alle ideeën rustig door.
5. Selecteer tenslotte jouw beste ideeën.

IDEETECHNIEK 'TOEVALSTREFFERS'

Het toeval wil soms ook een handje helpen bij het vinden van ideeën. Deze techniek maakt daar gebruik van door bewust een willekeurig woord te gebruiken als startpunt bij het vinden van nieuwe ideeën.

Hoe ga je te werk?

1. Bepaal de challenge waarmee je aan de slag wilt gaan.
2. Gooi een dobbelsteen om uit onderstaande tabel een rij te selecteren; gooi nogmaals om de kolom te selecteren voor het bepalen van het 'willekeurig woord'. Je kunt ook met je ogen dicht met een potlood een woord uit een boek prikken.
3. Schrijf daarna spontaan 5 associaties op die je bij dit woord te binnen schieten.
4. Laat je vervolgens door deze associaties inspireren tot zoveel mogelijk nieuwe ideeën.
5. Zorg dat de ideeën duidelijk zijn opgeschreven. Lees dan alle ideeën rustig door.
6. Selecteer tenslotte jouw beste ideeën.

Voorbeeld

1. Challenge	"Hoe kunnen we ervoor zorgen dat de kopieermachine gebruikersvriendelijker wordt?"
2. Woord	'Olifant'
3. Associaties:	4. Ideeën:
Dik	Dik papier >> er moeten meerdere papiersoorten in kunnen: een goedkope versie voor concepten en een dikkere luxe versie voor definitieve versies.
Groot	Grote letters >> De gebruiksaanwijzing ophangen in grote duidelijk leesbare vorm.
Slurf	Slurf >> Geur >> Signaal >> Het apparaat zou een signaal moeten versturen naar een beheerder als de toner of het papier bijna op is.
Geheugen	Geheugen >> Onthouden >> Het apparaat moet mijn voorkeursinstellingen kunnen onthouden.
Oerwoud	Groene energie gebruiken, recyclebak ernaast zetten

IDEETECHNIEK 'MORFBOX'

Hiermee bedenk je nieuwe concepten voor een bepaald onderwerp, door voor alle concrete kenmerken of onderdelen hiervan extra alternatieve invullingen te kiezen, en deze vervolgens willekeurig te combineren.

Hoe ga je te werk?

1. Kies een onderwerp waarmee je aan de slag wilt gaan.
2. Schrijf kenmerken hiervan in de morfbox in kolom met nummer 1.
3. Benoem in kolom X de functie/soort van elke component.
4. Schrijf nu in de de kolommen 2-6 voor elke 'X' nog 5 alternatieven.
5. Als de hele morfbox gevuld is, selecteer je per rij één van deze alternatieven door met een dobbelsteen te gooien (1x voor elke rij).
6. Vorm met de gevonden componenten een nieuw concept. Doe zolang mogelijk moeite om de gevonden componenten bij elkaar te laten passen, en sluit pas op het laatst eventueel compromissen.

Voorbeeld

Zie hieronder hoe met de MorfBox vanuit de concrete kenmerken van een 'Frietje Met' het concept BierFriet is gecreëerd. Met de dobbelsteen is achtereenvolgens 4,1,3,2 en 5 geworpen. Dit levert de in geel gearceerde elementen op die met elkaar gecombineerd moeten worden.

X	1	2	3	4
Ingredient	Aardappel	Appel	Tofu	Cassave
Bereiding	Frituur	Rauw	BBQ	Koken
Smaak	Zout	Zuur	Paprika	Suiker
Verpakking	Bakje	Glas	Fles	Wikkel
Eetmoment	Snack	Lunch	Diner	Borrel

(In werkelijkheid heeft de MorfBox méér rijen en kolommen)

Worksheet 'MorfBox'

6								
5								
4								
3								
2								
1								
X								

Over KreaNova

KreaNova richt zich volledig op het bevorderen van innovatiekracht en creativiteit binnen organisaties. Wij zijn er 100% van overtuigd dat ieder mens (en daarmee elke organisatie) beschikt over een onuitputtelijk potentieel aan waardevolle ideeën, die aan de basis kunnen staan van vele nuttige veranderingen, groot en klein.

Wij zien het als onze taak om organisaties te helpen deze ideeën boven water te halen. Want alleen *dán* kunnen ze worden omgezet in nieuwe en nuttige producten, diensten en processen. Innovatie is voor iedere organisatie van levensbelang.

- Advies over innovatiestrategie
- Creativiteitsontwikkeling
- Projectbegeleiding
- Innovation Audit
- Online Innovation Scan
- Innovation Contest
- Trainingen en workshops Innovatiemanagement
- Trainingen en workshops Creatief Denken
- Begeleiding Brainstormsessies

KreaNova

Vredenburg 40
3511BD Utrecht
Telefoon: 088 – 700 5000
Email: info@kreanova.nl
Website: www.kreanova.nl